

Geschenk aan allen die Gods woord mogen horen.

<https://hdl.handle.net/1874/353635>

5

gpc

G E S C H E N K

AAN ALLEN

DIE

G O D S W O O R D

MOGEN HOOREN.

TWEEDE DRUK.

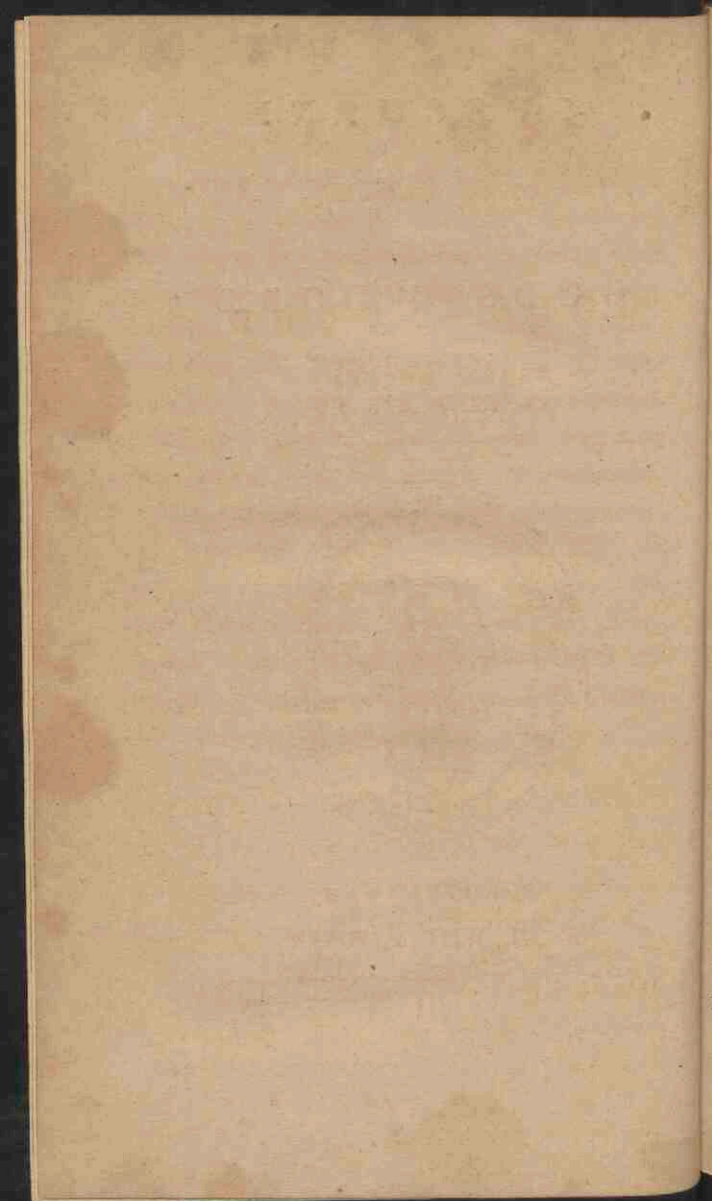
TE ROTTERDAM,

BIJ M. WIJT & ZONEN,

Druckers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

1841.

No. LIV.

VOORBERIGT.

*Gecommitteerden van het Nederland-
sche Zendelinggenootschap, tot het
opstellen, verzamelen en uitgeven van
kleine Stukjes, ter bevordering van
Evangelische kennis en godzaligheid,
ook bij mingeoefenden; — namelijk:*

R. J. VAN DER MEULEN, J. CLARISSE,
A. L. M. Phil. et Theol. Doct. en
Prof., A. DE VRIES, J. C. VORSTMAN,
R. ADRIANI, L. DIBBITS, L. MERENS,

Predikanten te Amsterdam, Leyden, Rotterdam en Utrecht; overeenkomstig hun ambt en hunne bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen landgenooten aan; erkennende intusschen geene uitgave voor echt, dan welke door eenen hunner, of door de drukkers dezes, onderteevend is.

M. W. J. Stonen

INLEIDING.

Wie gij zijn moogt, lezer! hetgene gij hier lezen zult, geldt U en is tot U gerigt. Het is onder het bestuur van God, dat u dit geschrift in handen komt; onder het bestuur van dien God, die u liefheeft, zoo als gij u zelven niet liefhebben kunt, en onder opzien tot wien ik u, door de herinneringen, die gij hier moogt ontvangen, de wijsheid, die van boven is, wensch medetedeelen. Het zal u bepalen bij een der gezegendste hulpmiddelen, door zijne wijsheid verordend en zijne liefde u geschonken, om tot het waarachtige Christendom opgeleid en in hetzelfde opgebouwd te worden: *het hooren van zijn woord*. En naar mate gij, wat ik u, onder de bede om zijnen zegen, daaromtrent voor de aandacht wilde brengen, met meer oplettendheid leest, meer op u zelven toepast en ter harte neemt, zal de vrucht daarvan

voor u te overvloediger wezen. Mogen *mijne* woorden, die gij hier leest, alzoo strekken, om u *Gods* woord, dat gij telkens moogt hooren, regt te doen hooren!

Wij allen toch zijn die gelukkigen, die *Gods* heilig en zaligmakend woord niet alleen in onze huizen en in onze handen mogen hebben; maar, door zijne onderscheidende goedertierenheid, mogen wij ook, zoo geene bijzondere oorzaken die beletten, in deszels openbare verkondiging deelen. Elken eersten dag der week worden wij daartoe tot onze onderlinge zamenkomsten geroepen; in vele gemeenten wordt ons daartoe ook op andere dagen der week de gelegenheid gegeven; en telkens moet het ons goed en aangenaam zijn dat te kunnen en te mogen doen. Daar komen wij, als aan eene heilige plaats, openlijk zamen, niet alleen, — wat anders het eerste en voornaamste doel dier onderlinge zamenkomst moest zijn, — tot openlijke en gemeenschappelijke *Godsverheerlijking*; om met en voor elkander, plegtiger en statiger dan wij het afzonderlijk of in onze huizen vermogen, onzen God en Vader in Christus te aanbidden, te loven en te danken; maar ook, — wat ons niet minder gewigtig moet zijn, — om te hooren, wat ons van *Gods* wege betrekkelijk onze hoogste belangen moet worden bekend gemaakt.

Terwijl wij daar tot Hem naderen met onze lofzangen, dankzeggingen en smeekgebeden, nadert Hij daar tot ons met de onderwijzingen, de vertroosting en besturingen van zijn woord. Hoe verschillend ook, in de zes overige dagen der week, de kring van onze werkzaamheid, hoe uiteenlopend onze stand en woonplaats moge wezen; dáár komen wij bij elkander aan dezelfde plaats, met hetzelfde doel, om te vernemen wat de Geest van God tot de gemeente spreekt. Daar is de onkundigste en wijste, leerling van de opperste wijsheid. Dáár wordt aan het kind en den grijsaard, den heer en den dienstknecht, den regent en den daglooner, den ingetogensten en losbandigsten, als alle zondaren en stervelingen, de raad van God tot behoudenis onzer zielen verkondigd. En hoe weinig tijds ons de overige dagen der week moge overblijven tot onderzoek van dat onvergelykbare woord, waarin God zich aan den mensch openbaart; hoeveel zich anders vereenigen moge om ons in aardsche zorgvuldigheden in te wikkelen, onzen geest te verstrooijen en van het hemelsche en eeuwige af te trekken, dáár ten minste hebben wij wekelijks de gelegenheid, heeft ook de armste en onkundigste de gelegenheid, om zich de eene of andere hoofdzak te herinneren van dat Woord van God, hetwelk niets minder ten doel heeft, dan om,

te midden van zooveel duisternis, als ons omgeeft, een onbedriegelijk licht voor ons verstand te ontsteken; te midden van al de onrust dezes levens, de onwaardbaarste rust ons in de ziel te storten; te midden van zoo vele dwaalpaden der zonde, aan ons gedrag den weg te wijzen, die aan bestemden ter onsterfelijkheid voegt; ons alzoo wijs tot zaligheid te doen worden, hier reeds ons getroost te doen leven, en hier ons voor te bereiden voor een eeuwigdurend geluk.

Maar hoe moeten wij dan meer ons verwonderen of bedroeven, dat die heilzame oogmerken over het geheel zoo weinig worden bereikt; dat de Evangelieprediking over het geheel zoo weinig invloed heeft op de harten en het leven der menschen; dat men niet meer vruchten ziet van onze gemeenschappelijke Godsdienstoefeningen? Ach, hoe velen verlaten onze Heiligdommen weder, niet wijzer of beter dan zij er gekomen zijn! Hoe velen hebben honderd en duizend maal de Evangelieprediking aangehoord, zonder naauwlijks iets gevorderd te zijn in kennis, geloof en deugd! Hoe velen weten op den maandag niet meer, wat hun op den zondag is voorgesteld! Ware dit slechts bedroevend voor den verkondiger van het Evangelie, die alzoo vruchteloos arbeid doet! Maar het is allermeeest schadelijk voor ons zelve. Het heilige en voor ons zalige doel van God wordt

al zoo niet bij ons bereikt. Wij blijven al zoo in onze onkunde, in onze zonden, in onze rampzaligheid. Wij missen al zoo den boven alles begeerlijken troost des waarachtigen Christendoms. Ach, hoe velen lezen dit welligt, die, terwijl zij, naar den tijd dat God door zijn woord aan hen arbeidde, reeds vergevorderde Christenen konden zijn, nogtans nauwelijks iets meer dan Heidenen zijn! En, wie zijn wij, hoe vele echt Christelijke leerredenen zijn niet door ons aangehoord, die geen spoor bij ons hebben achtergelaten, die bij ons onvruchtbaar zijn gebleven voor de eeuwigheid!

Wat mag daarvan dan de oorzaak zijn? Zou die in het Evangelie zijn te zoeken? Neen het zaad kan goed zijn, al brengt het ook geene of weinige vruchten voort. De zon schijnt helder, al ziet haar ook de blinde niet. En het werk van God kan niet anders dan volkomen zijn. *De wet des HEEREN is volmaakt, bekeerende de ziele; de getuigenis des HEEREN is gewis, den slechten wijsheid gevende; de bevelen des HEEREN zijn regt, verblijdende het hart, het gebod des HEEREN is zuiver, verlichtende de oogen.* (1) *Uw woord, mogt David voor zijnen God verklaren, is een lampe voor mijnen voet en een licht op mijn pad.* (2) *Het Evangelie,*

(1) Ps. XIX: 8 enz. (2) Ps. CXIX: 105.

mogt Paulus betuigen, *is eene kracht van God tot zaligheid een iegelijk die gelooft* (1). En *gij zijt wedergeboren*, mogt Petrus aan de Christenen schrijven, *niet uit een vergankelijk, maar een onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwigblijvende woord Gods* (2). Zou dan de oorzaak in de Evangeliepredikers, in de wijze hunner prediking zijn gelegen? Wie zal het ontkennen, dat dit ten deele ook het geval kan zijn? Ja, zij ook hebben toe te zien *wat en hoe* zij prediken, en de les van Petrus te betrachten; *indien iemand spreke, (die spreke) als de woorden Gods!* (3) En gewisselijk zijn zij, als alle hunne hoorders, zwakke, feilbare, gebrekkige menschen, en dragen zij het woord Gods als in aarden vaten. Gewisselijk is er, naar de wijsheid van den Heer, onder hen onderscheid van gaven, en worden door Hem aan hen allen niet dezelfde talenten toevertrouwd. Ja gewisselijk zal ook de beste hunner het erkennen, dat hunne prediking niet altijd zóó duidelijk, zóó ernstig en hartelijk is, als zij wezen kon en moet. Maar als zij toch, en van dezulken spreken wij hier alleen, niet hunne leer, maar die van Gods openbaring, geene menschelijke stelsels, maar het Evangelie van Christus tot den

(1) Rom. I: 16.

(2) 1 Petr. I: 23.

(3) 1 Petr. IV: 11.

inhoud hunner prediking maken; als wij, gelijk Paulus van zich zelve zegt, *niet wandelen in arglistigheid, noch het Woord Gods vervalschen, maar door openbaring der waarheid onszelven aangenaam maken bij alle conscientien der menschen, als in de tegenwoordigheid Gods, als zij alzoo niet zich zelve prediken, maar Christus Jezus den Heer, (1)* dat niet door dorre geleerdheid, gezochte fraaiheid, of donkere overdrevenheid, maar eenvoudig, welmeenend en onbewimpeld doen; dan is hun woord Gods woord, dat zij ieder naar de mate zijner gaven, tot ons brengen. Is het dan de schuld van den zaaijer, wanneer hij goed zaad uitstrooit, dat dit geene vruchten draagt? Moeten niet vaak ook de ijverigste, gemoedelijkste, welsprekendste leeraars met Jasaia vragen: *wie heeft onze prediking geloofd? aan wien is de arm des HEEREN geopenbaard? (2)* Ja, de uitmuntendste leeraars, die immer bestonden, een Mozes, een Elia, een Jesaia, een Johannes de Dooper, de Apostelen van onzen Heer, toegerust met de buitengewone gaven van zijnen Geest, Hij zelf, op wiens lippen zoo veel genade en waarheid waren uitgestort, en wien men het getuigenis niet onthouden kon, *nooit heeft een mensch gesproken gelijk deze mensch!* Wat vermogten zij bij hunne tijdgenooten! Zien wij hen niet

(1) 2 Cor. IV: 1-4.

(2) Jes. LIII: 1.

vaak vergeefschen arbeid doen en als op rotsen ploegen? Die oorzaak moet dan nog elders zijn te zoeken. Zij moet in de hoorders zelve zijn gelegen. Zij moet vooral zijn te zoeken in de gebrekkige en verkeerde wijze, waarop het woord van God veelal wordt aangehoord. O, hoe veel meer nut zou ook de gebrekkigste prediking daarvan, kunnen doen, indien zij maar op de regte wijze werd aangehoord!

ONDERWIJS VAN JEZUS

OMTRENT HET HOOREN VAN

GODS WOORD.

Zoo althans begreep het de uitnemendste leeraar en wijste menschenkenner, onze Heer Jezus Christus. Onder zoo menig veelbetekenend woord, hetwelk hij tot zijne discipelen sprak, en hetwelk door hen ook voor ons is bewaard, hooren wij ook die gewigtige vermaning: *Ziet dan hoe gij hoort!* Die vermaning maakte het slot en de toepassing uit van die bekende schoone gelijkenis van den zaaijer, welke ons door drie Evangelisten, door Mattheus, hoofdstuk XIII: 1-23, door Marcus, hoofdstuk IV: 1-25, en door Lucas, hoofdstuk VIII: 4-18, is opgeteekend, en waarbij Lucas ons dit merkwaardige slot vermeldt. Deze Evangelist verhaalt ons (vs. 1-4) dat de Zaligmaker, naar

zijne gewoonte, van stad tot stad en van vlek tot vlek rondreizende, predikende en verkondigende het Evangelie van het koningrijk Gods, op zekeren tijd, door zijne twaalf Apostelen, door vele zijner getrouwe vriendinnen, en door eene talrijke schare omringd, aan die allen, (vs. 5-15), onder het beeld van eenen landman, die zijnen akker bezaaide, voorstelde, welk eene geheel verschillende uitwerking de prediking van het Evangelie toen had en verder hebben zou, van wege de verschillende gesteldheid der menschen, die ze hoorden, en de verschillende wijze, waarop die prediking door hen aangehoord en ontvangen werd. In die gelijkenis ziet gij, vergeleek hij het woord der prediking bij het zaad, dat op den akker wordt gestrooid; zichzelf en andere verkondigers van het Evangelie bij een landman, die met dat zaad zijnen akker bestrooit; de verschillende gesteldheid zijner hoorders bij verschillende soorten van onvruchtbare of vruchtbare gronden; en de verschillende uitwerking der prediking bij den

verschillenden groei en opbrengst van het uitgestrooide zaad. Het ging, zeide hij, met het Evangeliewoord, als met het zaad op den akker. Gelijk de landman overal zijnen akker bezaait, maar er ongelijke vrucht van oogst; zoo werd dat woord aan allerlei menschen gepredikt, maar met zeer verschillend gevolg. Gelijk een deel van het zaad op den weg, op het harde voetpad viel, dat over den akker liep, en daar door de wandelaars vertreden en door de vogelen werd weggeroofd; zoo was het bij sommige hoorders, bij wie de Booze het goede woord, dat zij hoorden, terstond wegrukte uit het hart. Gelijk een ander deel op rots en steenachtige plaatsen viel, slechts door eene dunne laag goede aarde bedekt, waarin het spoedig opschoot, maar ook spoedig weder, bij gebrek aan voedsel, verdorde; zoo ging het bij die hoorders, die het woord voor een oogenblik met vreugde ontvangen; maar slechts voor een tijd gelooven, en weder afwijken in den tijd der verzoeking. Gelijk een derde deel onder doornen en distelen viel, en daaronder bij het

opwassen werd verstikt; zoo waren er hoorders, bij wie het goede woord belet werd kracht te doen door de zorgvuldigheden, de rijkdommen en wellusten dezès levens. Maar gelijk ook, eindelijk een deel van het zaad, in goede aarde gevallen, opwies en vrucht droeg; zoo waren er ook hoorders, die het woord in een eerlijk en goed hart bewaren, en daarvan, schoon verschillende in trap en mate, toch allen duurzame vruchten doen zien.

Aan het einde van die gelijkenis en van de uitlegging derzelve, welke Hij, op de vraag zijner Apostelen naar derzèlver geheimen zin, aan hen afzonderlijk gaf, voegt de Zaligma-ker (vs. 16-18) eenige herinneringen en vermaningen, vooral voor hen van belang. Zij moesten met het onderwijs van Hem ontvangen, niet alleen nut voor zichzèlven, maar ook vóór anderen doen. Zij moesten daartoe, wat zij afzonderlijk van Hem hoorden, niet voor zichzèlven bewaren, maar openlijk prediken; gelijk iemand eene kaars ontsteekt, niet om die onder eenig huisraad te bedekken, en al-
zoo, nutteloos voor anderen, en zich zel-

ven te doen verstikken, maar om haar op den kandelaar te zetten, ten einde allen, die in het vertrek zijn, met haar schijnsel te verlichten. *Niemand*, zegt alzoo Jezus, *die eene kaars ontsteekt, bedekt dezelve met een vat, met cenig huisraad, of zet ze onder een bed, maar zet ze op een kandelaar, opdat de genen, die inkomen, het licht mogen zien. Want daar is niets verborgen, dat niet openbaar zal worden; noch heimelijk, dat niet bekend zal worden en in het openbaar komen. Zoo moesten zij de leer huns meesters tot anderen overbrengen. En zouden zij dat, dan moesten zij te meer voor zich zelve toezien hoe zij hoorden. Ziet toe, voegt daarom Jezus er bij, hoe gij hoort!* Bij Marcus is het: *Ziet wat gij hoort!* hetgeen in den zin geen verschil maakt. Wie toch toeziet, *hoe* hij hoort, merkt ook nauwlettend op, *wat* hij hoort: en wie nauwkeurig en met belangstelling opmerkt, *wat* hij hoort, ziet op de regte wijze toe, *hoe* hij hoort. Volgens Marcus liet Jezus die vermaning ook voorafgaan door deze:

Wie ooren heeft om te hooren , die hoore !
 Allen mogen wel ooren hebben , niet allen hebben *ooren om te hooren* , niet allen de regte belangstelling en opmerkzaamheid. En tot aandrang van zijne vermaning voegde hij er deze spreekwoordelijke gezegden bij : *met wat maat gij meet , zal u gemeten worden ; en u , of , zoo ook u , die hoort , zal (meer) toegelegd worden. Want wie heeft , dien zal gegeven worden ; en zoo wie niet heeft , ook hetgene , dat hij meent te hebben , zal van hem genomen worden.* Dat is : gelijk wij handelen , worden wij behandeld. Wie hetgeen hij heeft , goed gebruikt ; het zoo heeft , dat het waarlijk hebben heeten mag , die ontvangt meer ; maar wie , hetgeen hij heeft , niet of kwalijk gebruikt , zoodat hij het als *niet heeft* , die zal ook dat weinige , dat hij zoogenaamd heeft , verliezen. Zoo was de handelwijze van God in de nitdeeling zijner gaven ; zoo zou het ook met de gelegenheden tot hooren zijn. Wie aandachtig en belangstellend hoort , zou te meer gelegenheid daartoe verkrijgen ; maar

wie zonder belangstelling en onachtzaam hoort, zou de gelegenheid daartoe wederom verliezen. Zoo is dan de meening des Heilands niet moeijelijk te verstaan. » Wordt het woord der prediking, » wil hij zeggen, » zoo verschillend door de menschen ontvangen, en hangt er voor henzelfen zoo veel van af hoe zij het ontvangen; ziet gij dan toe, hoe het door u gehoord en ontvangen wordt! Draagt gij dan zorg, dat alles bij u geweerd worde, wat het nut dier prediking bij u verhinderen kan! Legt u dan daarop toe, dat gij bij het hooren welgesteld zijt, als eene wel toebereide aarde, die geschikt is, om het goede zaad te ontvangen, te doen wortelen en groeijen! Van de wijze waarop gij het hoort hangt het af, wat het bij u uitwerken zal. De beste verkondiging des woords zal u niet baten, zoo gij het niet tevens op de regte wijze hoort.»

Die vermaning en herinnering van onzen Heer, kome dan, lezer! door dit geschrift ook tot u. Zij het ons, als hoorden wij ze ook uit zijn' eigen mond, en zien wij toe, hoe wij ook dit woord van hem hooren! Komt,

denken wij er opzettelijk over na. Wij zullen daarbij gelegenheid hebben onderscheidene gebreken op te merken, die wij opmerken moeten, omdat zij de bedroevende oorzaken zijn, waardoor de Evangelieprediking zoo vaak die uitwerking mist, welke zij hebben kan en hebben moet. Passen wij wat ons daaromtrent voorkomen zal, niet slechts op anderen, maar eerst en meest op ons zelve toe. En moeten wij daarbij dan gebreken zien, die voor ons zelve beschamende zijn, zijn wij dan getrouw genoeg omtrent ons zelve, om ze ons onpartijdig voor te houden; wetende dat de kennis van ons gebrek de eerste schrede op den weg der verbetering en der volmaking is.

Wij willen daartoe *eerst* ons herinneren, welk een heilige pligt zoowel als onwaardebaar voorregt het is, *dat* wij het woord van God hooren.

Wij willen *dan* opmerken, van hoe veel gewigt het voor ons is, *hoe* wij dat hooren.

En wij willen *verder* in eenige bijzonderheden nagaan, *waarvoor* wij ons *dan* te

wachten, waarop wij ons toe te leggen hebben, om het op de regte wijze te hooren.

I.

Het is een zoowel heilige pligt, als onwaardeerbaar voorregt, dat wij Gods woord hooren.

Wij spreken thans niet zoo zeer van het lezen en onderzoeken der H. Schrift, en de wijze, waarop het geschieden moet. Wie, die bedenkt, waartoe God ons zijn beschreven woord heeft gegeven; wie, die zich voorstelt, van welk een belang deszelfs inhoud voor ons is; wie, die zich herinnert het onbepaalde bevel van Jezus: *onderzoekt de Schriften!* (1) den lof aan de Bereërs gegeven, dat zij *edeler dan die te Thessalonica waren, als die het woord ontvingen met alle toegenegenheid, onderzoekende dagelijks de Schriften, of deze dingen alzo waren*; (2) den nadruk waarmede Paulus de gemeente bezweert, *dat zijnen zendbrief alle*

(1) Joh. V: 39.

(2) Hand. XVII: 11.

den heiligen broederen gelezen werde; (1) en zoo menigen wensch en bede der Apostelen dat de Christenen *vervuld mogten worden met de kennis van Gods wil in alle wijsheid en geestelijk verstand*; dat zij mogten opwassen door de kennis, zoo wel als door de genade van onzen Heer Jezus Christus; dat zij kinderen in de boosheid, maar in het verstand volwassen mogten worden; (2) wie, die dat bedenkt zal ook tot dat lezen van Gods woord niet zijne dure verplichting gevoelen, en het niet een zijner onwaardebaarste voorregten achten, dat wij dat woord van God, zelfs kosteloos, in onze huizen en in onze handen mogen hebben? En evenzeer geldt dan ook hieromtrent de vermaning: *ziet dan hoe gij leest!* Maar wij spreken thans vooral van het *hooren* van dat woord, zoo als dat bij de openbare *prediking* van hetzelfde geschiedt. Hoe velen, helaas, die zich daaraan geheel onttrekken, die dat voor zich onnoodig, zichzelf daar boven verheven achten, en wier plaatsen in onze heiligdom-

(1) Thess. V: 27.

(2) Coll. III: 9.

men daarom steeds ledig ziet! Hoe vele anderen, die slechts nu en dan, bij eene bijzondere gelegenheid, of een' bijzonderen leeraar, tot het gehoor des woords zich begeben! En hoe vele andere ook, die, ja, dit gewoon zijn te doen, maar alleen uit dwang, navolging of gewoonte, even werktuigelijk als zij vele andere bezigheden verrigten, en zonder het betamende en heilzame daarvan te gevoelen! Hoe geheel anders zou dat zijn, indien men maar regt bedacht en gevoelde, dat het hooren van Gods woord is eene verordening van God, aan welke hij zijnen zegen heeft verbonden; eene verordening daarom door alle ware godzaligen op hoogen prijs gesteld; eene verordening die alzo voor ons zelve zoo heilzaam is; eene verordening tegen welke geene bedenking daarom gelden kan.

Het is Gods eigene verordening, aan welke hij zijnen zegen genadiglijk verleenen wil.

Door alle eeuwen heen was het zijn wil en zijne bestelling, dat zijn woord niet slechts

te boek gesteld, maar ook door menschen aan menschen gepredikt, en zoo door menschen van menschen gehoord zou worden. Waartoe anders zond hij zoo velen zijner gezanten en dienaren uit? Waarom was het zoo vaak de vermaning der Profeten: *hoort des HEEREN woord?* Waarom doorreisde onzen Heer zoo onvermoeid zijn vaderland, trad hij zoo vaak in Tempel en Synagogen op, en verzamelde hij honderden en duizenden nevens zich? Was het niet om hun met eigen mond het Evangelie te prediken des koningrijks? En wat was de lastbrief, die hij aan zijne Apostelen gaf? *Gaat heen, onderwijst alle volken, predikt het Evangelie alle creaturen!* (1) Hoe ijverig zijn zij daarin bezig geweest! Wat al steden en vlekken hebben zij daartoe bezocht, wat al landen en zeeën doorreisd! Hoe zorgden zij alom, waar zij gemeenten stichtten, dat er leeraars werden aangesteld, om haar met de verkondiging van het Evangelie te dienen! Hoe beschouwden zij dat alles even onmisbaar, om menschen tot

(1) Matth. XXVIII: 19. Marc. XVI: 15.

het geloof en de gemeenschap aan Christus te brengen, als het zaaijen en planten van den landman, waarop God den wasdom wil geven! Geene onmiddellijke openbaringen zeiden zij algemeen aan de Christenen toe; maar *het geloof*, verklaart Paulus, *is uit het gehoor; en het gehoor door het woord Gods*; (1) *gij zijt wedergeboren*, schrijft Petrus, *door het levend en eeuwigblijvend woord Gods dat onder u verkondigd is*; (2) en zalig roept Johannes uit, *is hij, die leest, en zijn zij, die hooren de woorden dezer profetie!* (3) Welke proeven daarbij staan ons in hunne geschiedenis geboekt, dat dit het door God verordende middel is, om menschen tot kennis en geloof, tot deugd en gelukzaligheid op te leiden! Cornelius, de heidensche hoofdman, dorst naar en bidt om waarheid en godzaligheid. Hij wordt met de buitengewone verschijning van een' Engel verwaardigd. Maar waartoe? Om hem eensklaps tot een Christen te maken? Neen; maar om hem

(1) Rom. X: 17.

(2) 1 Pct. I: 23—25.

(3) Openb. I: 2.

op Petrus te wijzen; om hem het onderwijs te doen zoeken van een' gewonen Evangeliebode. (1) Paulus reist, nog blazende dreiging en moord tegen de Christenen, op den weg naar Damaskus. Daar verschijnt hem Jezus zelf; maar niet om hem onmiddelijk te onderrigten; neen, maar om hem tot Ananias te zenden, die hem zou zeggen, wat hij moest weten en doen. (2) Nadat het Christendom reeds binnen en buiten Palestina is verspreid, zal ook Europa in den zegen daarvan deelen. Maar hoe zal dat geschieden? Paulus moet daartoe uit Klein-Azië naar Macedonië reizen; een Macedonisch man moet hem daartoe in een gezigt verschijnen, roepende tot hem: *kom over, en help ons!* (3) Ja, welke proeven daarbij van den zegen, daaraan door den Heer verbonden; welke proeven, dat, waar zijn woord wordt gepredikt en gehoord, hij met hetzelfde door zijnen Geest wil medewerken! Eene redevoering van Petrus op den Pinksterdag werd het middel om drie duizend Joden alle hunne

(1) Hand. X.

(2) Hand. IX.

(3) Hand. XVI.

vooroordeelen te doen afleggen en in Jezus te doen gelooven. (1) Toen de reizende Kamerling niet alleen in de schriften van Jesaia las, maar ook Philippus op zijn wagen kwam en hem Jezus verkondigde, toen eerst kon hij zeggen: *ik geloof dat Jezus Christus de zoon van God is*; en toen eerst reisde hij *zijnen weg met blijdschap* (2). En waartoe opende de Heer het hart van Ljdia? Om haar acht te doen geven op hetgeen van Paulus gesproken werd. Wanneer werd deze belangstellende vrouw eene geloovige Christin? Toen zij te Philippi in het bedehuis neder zat, toen Paulus daar verscheen, toen zij hem daar met opmerkzaamheid hoorde (3). Ziet, zoo belangrijk, zoo onontbeerlijk is dan het door God verordende prediken en hooren van zijn Evangelie. Daaraan ons onttrekkende, onttrekken wij ons aan het door God zelve voor ons bepaalde middel om wijs tot zaligheid te worden.

(3) Hand. II.

(2) Hand. IX: 26 enz.

(3) Hand. XVI: 13—15.

Geen wonder dan ook dat wij daarop door alle ware godzaligen den hoogsten prijs zien gesteld.

Reeds in de vroegste oudheid toonde men zijne verpligting daartoe te gevoelen. Van Mozes lezen wij, dat hij nam het boek des verbonds en las het voor de ooren des volks (1). Van den koning Josia, dat hij al het volk, van den minsten tot den meesten, in het huis des HEEREN verzamelde en las voor hunne ooren alle de woorden van het boek des verbonds; (2) van Esra en zijne medehoofden des volks, dat hij de wet voor de gemeente bragt, beide mans en vrouwen, en alle die verstandig waren om te hooren; en de ooren des ganschen volks waren naar het wetboek, en den zin verklarende, zoo maakten zij dat men het verstond in het lezen. (3). Zoo zien wij ook reeds in de Joodsche Synagoge, vóór Jezus, het lezen en verklaren der heilige schriften

(1) Exod. XXIII: 7. (2) 2 Kon. XXIII:

(3) Neh. VIII.

een voornaam deel uitmaken van de toen gebruikelijke Godsdienstoefeningen. Jezus zelf heeft die inrigting met zijne hooge goedkeuring bekrachtigd, door zich het voorlezen en uitleggen der II. Schrift niet te schamen. (1) Ook in de vroegste Christenkerk vinden wij dat zelfde gebruik. Zoo lang het door de Christenen in eere werd gehouden; zoo lang men het als eene der voornaamste inrigtingen in de openbare zamenkomsten beschouwde; zoo lang bleef ook zuivere Godsdienstige kennis bewaard, en bleven de gemeenten tegen vele later opgekomenne dwalingen beveiligd. Maar van het verval daarvan dagteekent zich ook het verval in de Christelijke Kerk; en hoe meer de eenvoudige en hartelijke prediking, in de volgende middeleeuwen, verdrongen werd door den uitvoerigen en bedwelmenden toestel van uiterlijke plegtigheden, hoe schroomelijker voortgangen onkunde, bijgeloof en zedeloosheid maakten. De Kerkhervormers zagen dit in, en gingen het kwaad te keer, door alom de prediking in hare waarde te

(1) Luc. IV: 16 enz.

herstellen. Die herstelling mogen wij eene der schoons'te vruchten noemen van die Hervorming, waartoe zij, in de hand van God, de zoo gezegende werktuigen waren. In de plaats der afgeschafte misoffers en zinnelijke plegtigheden, stellen zij alom de *predikatie* van Gods woord. En hoe veel goeds zij daardoor hebben gesticht, kan ons de geschiedenis leeren. Wat de schijnbaar heiligste plegtigheden, met de meest verblindende pracht bediend, niet vermogten, dat vermogt en vermag nog eene enkele prediking des woords.

Hoe heilzaam is dan ook nog die verordening voor ons.

Daar mogen wij dan telkens hooren wat ons van Gods wege betrekkelijk onze hoogste belangen wordt bekend gemaakt; hooren wat zijn Geest tot de gemeente zegt; hooren waarvan zoo vele millioenen op aarde zelfs het flauwste gerucht nog niet vernomen hebben. Daar treden zijne dienaars voor ons op, om ons de dierbaarste waarheden te verkon-

digen, aangaande God, die onze oorsprong; de eeuwigheid die onze bestemming, en Jezus Christus, die de verzoener onzer zonden en onze leidsman naar het eeuwige leven is. Daar wordt alzoo, uit Gods eigen woord, de onkundige geleerd, de ongeregelde bestraft, de onbedachtzame gewaarschuwd, de dwalende te regt gewezen; maar ook de bedrukte opgebeurd, de zwakke gesterkt, de bedroefde getroost. O gezegend hulpmiddel om ons het waarachtige christendom te doen kennen en beminnen, dat onwaardeerbaar voorregt van Gods woord te hooren! Hoe vurig hebben wij God te danken, die het ons zoo ruimschoots schenkt! » Hoe vele verderfelijke zonden, » zegt een uitmuntend schrijver te regt (1), » die de wereldlijke overheid en wetgeving niet kan bedwingen, worden door de openbare prediking van Gods woord te keer gegaan, hoe velerlei aanminnige en heilzame deugsbetrachting, die de wereldlijke magt niet kan gebieden, wordt daardoor aangeprezen en bevorderd; hoe menig bedroefde,

(1) Egeling, weg der zaligheid. D. II. bl. 405.

die zijn leed aan niemand dan aan God kan klagen, hoort hier van Gods wege een woord ter zijner besturing en vertroosting; hoe menig bedekt kwaaddoener ontvangt hier bestraffing en waarschuwing, die niemand hem rechtstreeks zou kunnen of durven geven. In de godsdienstige zamenkomsten der gemeente wordt het geweten wakker gehouden, de eerbied voor God verlevendigd, het wankelende geloof geschraagd, de godsvrucht gekweekt, de onderlinge liefde versterkt; de boosheid beteugeld. Wat zou er welhaast worden van de menschelijke en christelijke maatschappij, indien de openbare godsdienst oefeningen onder ons ophielden? *Als er geene profetie is*, zeide Salomo, *als de godsdienstige leering ontbreekt, wordt het volk ontbloot, het schudt de banden af* (1). Ja, ziet, wat er wordt van menschen, die zich daaraan onverschillig onttrekken; hoe zij veelal tot steeds grootere onkunde, ongevoeligheid en zedeloosheid vervallen. Ziet, wat er wordt van gemeenten, waar men, of van de openbare

(1) Spreuk. XXIX: 8.

prediking is beroofd, of die door menschelijke leering zich verbasterd, of die na te laten tot eene gewoonte heeft gemaakt; welk eene treurige steeds toenemende verwildering daar wordt aanschouwd. Ziet daarentegen welke de heilzame nitwerkselen zijn, waar zij op prijs gesteld en ijverig bijgewoond wordt. O hoe menig een, die dit leest, kan daarvan, vertrouw ik, bij ervaring getuigen! Hoe menig een zal zich meer dan eene leerrede herinneren kunnen, door welke hij tot nadenken gebragt, een goed voornemen in hem opgewekt, moed en kracht om te lijden en te strijden hem ingestort werd! Hoe menig een heeft daaraan, onder den zegen van God, zijne ontwaking uit den slaap der zonde, zijne toebrenging tot geloof en godzaligheid, zijne bemoediging onder leed en smart, zijne behoudenis voor de eeuwigheid te danken! En van welk een hulpmiddel tot onze verlichting, vertroosting en heiliging berooven wij ons dan, indien wij ons daaraan moedwillig onttrekken!

*Daartegen mogen dan geene bedenkingen
gelden.*

Of zouden wij dan zeggen : ook zonder het gehoor des woords , ook ver daarvan verwijderd , kan God door zijne almachtige kracht op onze harten werken , die verlichten en herscheppen ? Zouden wij dan lijdelijk wachten op eene onmiddellijke werking van God op ons hart ? Maar waar is ons daarvan belofte gedaan ? Wij zagen het , wat God onmiddelijk door zijne almagt *kon* verrigten , *wil* hij , met wijsheid , dat door middelen geschiede . Hij kon ook , gelijk weleer , om buitengewone redenen , het manna voor Israël in de woestijn , het brood voor ons uit den hemel doen dalen ; maar zou de mensch , die daarop hoopte en daarom allen eigen arbeid staakte , de landman , die daarom zijnen akker niet bebouwen wilde , zich niet jammerlijk bedriegen ? En wie dan aan het gehoor van Gods woord zich onttrekt , kan hij op zijnen zegen hopen ? Kan hij daarop hopen , terwijl hij juist dat middel verzuimt , waaraan God dien

zegen heeft verbonden? Kan hij hopen dat God, ten gevalle van zijne dwaasheid, zijne onwilligheid, zijn verzoeken van God, zou afgaan van den gewonen regel, dien hij naar zijne hooge wijsheid verkoos? Of zouden wij zeggen: wij kunnen Gods woord in onze huizen lezen; daar immers hebben wij onzen Bijbel, waarin wij ons oefenen kunnen? Ja, dat kunnen en moeten wij ook; wie God en zich zelve kent en lief heeft zal dat ook gaarne doen; en hoe weldadige vergoeding kan hij daarin vinden, die door ongesteldheid, ouderdom, of op dien tijd onvermijdelijke pligtsbetrachting, belet wordt de openbare Godsdienst bij te wonen! Maar wie onder dat voorwendsel zich aan de openbare Godsdienst onttrekt, kunt gij in waarheid van hem verwachten, dat hij in zijne woning ook doet wat hij zegt? Zal niet het geringste beletsel genoeg zijn, om hem daarvan af te trekken? En heeft dan het plechtige van de openbare Godsdienst, waar men gemeenschappelijk en opzettelijk te zamen komt, niet veel boven de afzonderlijke oefening

vooruit, om onze harten te treffen en het Godsdienstige gevoel daarin op te wekken? Of zouden wij meenen: wij hebben reeds zoo vaak de prediking gehoord, en zijn daarom reeds wijs genoeg; nuttig moge zij voor de onkundige menigte zijn, voor den verlichten en beschaafden man is zij wel overbodig? Maar stopt, bid ik u, wie zoo spreken mogt, uwe ooren voor die taal van trotschheid en zelfsbedrog! Wie is zoo wijs, dat hem niets meer zou te leeren overblijven? Wie, die niet wil verliezen wat hij heeft, heeft geene gedurige herinnering van het eens gehoorde noodig? Hoe gaarne brengen wij ons in andere gevallen gedurig voor den geest, wat ons grootelijks ter harte gaat! Zien wij niet juist daarom ook de wijsten en besten hunne gedurige behoefte aan het gehoor der prediking gevoelen? En munten dan zij, die zich in hunne wijsheid daarboven verheven wanen, inderdaad zoo zeer in christelijke kennis boven anderen uit? Integendeel zien wij hen niet vaak, bij al hunne inbeelding, bij al hunne kennis in andere op-

zigten, en bij den beslissenden toon, waarmede zij vaak over zaken van de Godsdienst spreken, daarin eene onkunde verraden, waardoor zij zich vaak door een kind laten beschamen? Ja, hoe weinig moet hij nog zich zelven kennen, die voor zich niet noodig acht, dat, na eene zesdaagsche verstrooijing, hem de bovenzinnelijke voorwerpen des Christelijken geloofs op nieuw worden voor den geest gebragt, ten einde op nieuw gesterkt te worden tegen de verzoe-kingen en beproevingen, die voor hem aanstaande zijn? Zouden wij dan gedurig voedsel voor ons ligchaam, maar niet voor onzen geest behoeven? Of zouden wij ons verschoonen met te zeggen: het is er zoo ver van af, dat de getrouwste kerkgangers ook de beste Christenen zijn; wij kennen er genoeg, die men immer onder het gehoor kan vinden, maar aan wier wandel nogtans zoo-veel blijft ontbreken? Helaas, dat dit van velen waarheid is! Ja, wij mogen het niet vergeten, geen uiterlijken tempelgang, met welk een vertoon van zedigheid en hoe dik-

werf ook herhaald, kan op zich zelve de beslissende proef van ware Godsvrucht zijn: en wie met het eerste zonder het laatste zich vergenoegt; wie door dat uiterlijk vertoon geheime zonden en een God ootmoedig gedrag meent te kunnen vergoeden; hij herinnere zich het woord van den Profeet, dat *regt te doen, weldadigheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen voor den Heer onzen God*, de wezenlijke dienst is, die Hij van ons verlangt; (1) hij herinnere zich het vonnis, het *wee u, gij geveinsden!* door Jezus over den schijnheilige uitgesproken. (2) Maar neemt het misbruik het gebruik dan weg? Zou er dan geen echt goud meer zijn te vinden, omdat er zoo veel klatergoud bestaat? Kan die beschuldiging niet tegen al wat goed is, worden ingebracht? En wat bewijst zij hier anders, dan dat het, gelijk wij nader zien zullen, niet genoeg is te hooren, zoo wij niet tevens toezien hoe wij hooren? Of zouden wij, eindelijk, voorwenden: het ontbreekt ons aan tijd; onze bezig-

(1) Micha VI: 8. (2) Matth. XXIII: 14.

heden beletten ons de Godsdienst bij te wonen? Maar op uw geweten af, lezer, is dat waarlijk zoo? Hebben wij tot het noodigste niet immer den tijd? Geeft God ons niet den wekelijkschen rustdag? En volgen wij niet in andere zaken den regel dat, wat het zwaarste is, ook het zwaarste moet wegen? Het is zoo, er kunnen gevallen zijn, waarin wij daartoe geene of mindere gelegenheid hebben. Ik denk aan ouden, ongestelden en zwakken. Ik denk aan hen, die, in de dienst van anderen zijnde, niet over hunnen tijd beschikken kunnen. Ik denk aan moeders, wier nog teedere zuigelingen hare meer gedurige nabijheid behoeven. Ik denk aan betrekkingen en vrienden van een' kranke, die, door hem hunne menschlievende zorgen te wijden, mede een zoo gewigtig deel van de Godsdienst vervullen, en weldoen met den regel te volgen, dat *barmhartigheid beter dan offerhande is*. (1) Maar bij hoe velen is dit geenzins het geval. Hoe velen toonen niet, tijd genoeg te hebben als het de

(1) Matth. IX: 13.

noodiging tot eenen vriendenkring, de bijwoning eener openbare vertooning, het genieten van vermaken geldt! En om slechts een paar malen in de week de openbare Godsdienst bij te wonen, daartoe zou dan de tijd ontbreken! Wat vermag men, ook bij meer drukke bezigheden, niet door te werken met zijne uren, door orde en arbeidzaamheid! Wie kent geene huisgezinnen, waar men van dat uitkoopen van den tijd, om zich in de openbare Godsdienst te doen vinden, het lofwaardig voorbeeld geeft? En zullen wij ons dan met deze of soortgelijke verontschuldigingen paaijen? Zullen wij daarbij gerust zijn, als, na eene verzuimde gelegenheid, ons geweten ons afvraagt: waarom hebt gij ze niet gebruikt? Zullen wij daarop ons beroepen durven, als wij op ons doodbed liggen, als wij aan den grens der eeuwigheid, als wij voor den regterstoel van Christus staan? Neen, mede-reisgenooten naar het graf en de eeuwigheid, laten wij alle ijdele voorwendsels en verontschuldigingen varen! Laten wij niet, dan om de gewichtigste redenen, de onderlinge

bijeenkomsten na! Stellen wij ons niet te vrede met aan anderen, aan onze kinderen en dienstelingen daartoe de gelegenheid te geven; maar laat ons zelve daarin voorgangers zijn! O naar mate wij meer eerbied voor God en liefde voor ons zelve hebben; naar mate er meer honger en dorst naar het woord des levens bij ons is, zal ons dat te heiliger pligt en te zaliger voorregt wezen.

II.

**Het is voor ons van het hoogste gewigt
hoe wij Gods woord hooren: wij moeten
dat op de rechte wijze doen.**

Gij zijt, vertrouw ik, lezer! van het tot hiertoe gezegde overtuigd. Gij gevoelt, van hoeveel belang het voor ons is, *dat* wij Gods woord hooren. Gij maakt daarom van de gelegenheid, u daartoe gegeven, gebruik. Maar wat *goed* op zichzelf is, moeten wij ook op eene *goede wijze* doen. Het beste zelfs bereikt geen doel, zoo het verkeerd wordt gebruikt. Daarom is het niet genoeg,

dat wij hooren, zoo wij niet tevens toezien *hoe* wij hooren. Daarom vermaant ons de Heer: *ziet toe, hoe gij hoort!* En wie moet van het groote gewigt daarvan niet overtuigd zijn, die bedenkt: het is God, die door zijn woord tot ons spreekt; die God deed en doet om onzent wil zoo veel, om ons zijn woord te doen hooren; wij kunnen zelve geen nut daarvan hebben, zonder goed te hooren; en ook over ons hooren van dat woord zullen wij geoordeeld worden.

*Het is God, die door zijn woord
tot ons spreekt.*

Ja, dringen ons die gedachten diep in de ziel, zoo dikwijls ons het Evangelie wordt verkondigd, is het God, die tot ons spreekt. Veel hooren wij in het dagelijksche leven, in de zamenkomsten en gesprekken met anderen, waaromtrent wij geheel onverschillig kunnen zijn; veel hooren wij zelfs, waarvoor onze ooren altijd moesten gesloten zijn. Maar als wij onzen Bijbel openen, om te vernemen wat daar geschreven staat; als wij in onze

heiligdommen zijn neergezeten, om ons een gedeelte te hooren voordragen van dat Evangelie, dat aan alle schepselen moet gepredikt worden; dan spreekt tot ons Gods eigen stem; en zouden wij daaromtrent onverschillig mogen zijn? Het is zoo, niet onmiddellijk geschiedt dat; niet, gelijk tot de Aartsvaders, door Engelen of door stemmen van den hemel; niet meer door den mond van den onvergelykelijken leeraar Jezus Christus zelve; maar door onderwijzers en leeraars, door zwakke en gebrekkige menschen, van wie God zich genadig wil bedienen, en die hij heeft aangesteld, om zijne tolken en gezanten tot menschen te wezen. Maar wanneer dan ook die leeraars niet maar eene leer van eigene vinding, niet maar de vruchten en verdichtselen van menschelijke wijsheid en smaak, voordragen aan hunne hoorders; maar het Evangelie van Jezus Christus den gekruisigden prediken, en den inhoud van Gods beschreven woord tot den inhoud hunner prediking maken; dan is hun woord Gods woord; dan hooren wij in hen God zelve, die hen gezonden heeft.

Daarom zeide Jezus tot zijne Apostelen: *die u verwerpt, verwerpt mij; en die mij verwerpt, verwerpt degenen die mij gezonden heeft.* En zou het er dan niet op aankomen hoe wij die prediking hooren? Er niet op aankomen met welk een zin en in welk eene stemming wij datgene hooren, wat de Schep- per en Heer van hemel en aarde aan ons, nietige wormen der aarde, te zeggen heeft? Als wij onze medemenschen iets belangrijks hebben voor te dragen, verwachten wij dat zij ook op eene geschikte wijze naar ons hoo- ren zullen. Wij nemen het kwalijk, wan- neer zij er niet eens op letten willen, wat wij hun te zeggen hebben. Maar als God tot ons spreekt, dan spreekt tot ons Hij, bij wien vergeleken, wij minder dan een druppel aan den emmer, dan een stofje aan de weegschaal zijn. Als een aanzienlijke en magtige, als een koning ons de gunst bewijst van ons toe te spreken, wie is dan niet geheel aandacht en ontzag? Maar God, hij is de Heer der Heeren, de Koning der Koningen, het Wezen aller Wezens. En wij zouden dan niet toezien hoe

wij *hem* hooren! Bedenkt daarbij, ten anderen,

Wat God al gedaan heeft en doet om ons zijn woord te doen hooren.

Ik zal niet zeggen hoe veel moeite menschen zich dikwijls geven moeten tot het openbaar of bijzonder onderwijs, dat ons door hen gegeven wordt. Ik zal niet zeggen met hoe veel zorgvuldigheid de leeraar, die het Evangelie prediken zal, zich daartoe moet voorbereiden; hoe veel overleg en nadenken het hem menigwerf kost, om zijn onderwerp wel te kiezen, wel te behandelen en tot meeste leering en stichting der gemeente in te rigten; en hoe betamend het dus zij, dat, gelijk de leeraar nadenkt, hoe hij prediken zal, ook de hoorders nadenken, hoe zij hooren zullen. Maar merkt vooral op hoe veel zorg van Gods wege aangewend is en wordt om ons in de gelegenheid te stellen van zijn woord te hooren. Daartoe zond hij zijn' eigen Zoon, en kwam deze op aarde, om als mensch onder menschen te verkeerren, om aan menschen de

woorden des eeuwigen levens te brengen. Daartoe liet hij zoo vele verbazende wonderen gebeuren, om allen, die zijn Evangelie hooren, van deszelfs waarheid en gewigt te overtuigen. Daartoe moesten de Apostelen met zoo vele gaven van hem worden toegerust, en zoo vele reizen ondernemen, om dat Evangelie allerwege te verbreiden. Daartoe werd een wekelijksche rustdag door Hem ingesteld. Daartoe zorgde de Allerhoogste dat zijn woord, gedurende zoo vele eeuwen, ongeschonden werd bewaard; dat, wat ook door de hand des tijds en menschelijk geweld werd vernield, zijn woord werd voortgeplant en staande bleef tot op dezen dag. Moet dan dat woord, waarvan God zelf zoo veel werk heeft gemaakt, niet gewigtig zijn voor ons? Hebben wij dan niet ernstig toe te zien hoe wij het hooren? — Vooral moeten wij dat, als wij verder bedenken:

Wij kunnen zelve geen nut daarvan hebben zonder goed te hooren.

Wat is toch het oogmerk, waartoe ons

Gods woord wordt gepredikt? Is het iets voor ons onverschillig? Is het slechts om ons hoofd met eene wetenschap te meer te verrijken? Is het slechts om ons eenige oogenblikken vermaak of streeling van ons gehoor te verschaffen? Neen voorwaar! Het is om ons datgene bekend te maken, wat voor ons zondaren en stervelingen van het alleruiterste aanbelang is. Het is om ons, van God afgedwaalden, den weg te wijzen tot verzoening met God; om ons, verlorenen in ons zelve, eene kracht van God tot zaligheid te wezen voor een iegelijk, die gelooft. Het is om ons, bij den gedurigen eb en vloed van menschelijke meeningen, tot een onfeilbaar licht te dienen; om ons op te leiden tot de waarachtige vernieuwing van ons hart, tot de getrouwe behartiging van onze veelvuldige pligten, tot het genot van den dierbaarsten troost in leven en sterven, tot de zaligheid des eeuwigen levens. Tot zulke gewigtige oogmerken komen wij in onze heilighdommen zamen. Kan het ons onverschillig zijn of die oogmerken bij ons bereikt worden

of niet? Ons onverschillig zijn, of wij, verblinde, bedorvene, schuldige en rampzalige zondaars, of wij verlicht, verbeterd, getroost en zalig worden of niet? Maar hoe kunnen deze oogmerken worden bereikt, zoo wij niet op de regte wijze hooren? Wat vrucht zal de landman plukken van het uitgestrooide zaad, zoo het niet in eene goede en wel bereide aarde, maar tusschen doornen of op rotsen valt? Wat zal het beste geneesmiddel den kranken baten, zoo hij het niet naar des geneesheers doel gebruikt? En wij, als wij Gods woord niet op de regte wijze hooren, dan hooren wij zonder vrucht; dan wordt Gods liefderijk doel niet bij ons bereikt; dan ontvangen wij Gods genade te vergeefs. Ja, wat ons zooveel nut kon doen, verkeeren wij dan tot onze schade. Wij worden dan, — zoo menige gevorderde in jaren kan het getuigen! — hoe langer zoo onvatbaarder, onverschilliger, ongevoeliger, de krachtigste opwekkingen en waarschuwingen verliezen voor ons hare kracht, wij zinken eindelijk in volslagene gevoelloosheid ne-

der; God laat ons aan ons zelven over, en wij moeten de geduchte waarheid ondervinden van dat woord: *dewijl ik geroepen heb en gijlieden geweigerd hebt; mijne hand uitgestrekt heb, en daar niemand was, die opmerkte; en hebt al mijnen raad verworpen, en mijne bestraffing niet gewild, zoo zal ik ook in ulieder verderf lagchen; ik zal spotten wanneer uwe vreeze komt* (1).

O wie onzer zou niet voor die onzaligheid vreezen? O! als wij nagaan, hoe velen, schoon zij ook gewoon zijn Gods woord te hooren, nogtans dezelfden in onkunde, ongeloof en ongevoeligheid blijven; nogtans de eerste beginselen des christendoms niet kennen; maar altijd leerende, nooit tot kennis der waarheid komen; — als wij zien op zoo velen, bij wie, hoe dikwijls en ernstig ook vermaand, ook de roerendste voorstellingen onvermogen blijven, om hen tot geloof en bekeering te bewegen, omdat zij slechts met de ooren, niet met belangstelling hooren, als wij daarentegen anderen zien, die door dat

(1) Spreuk, I: 25 enz.

goede woord van God *wedergeboren*, *nieuwe schepselen in Christus* worden, *gedurig opwassen* in kennis, geloof en allerlei christelijke deugd, en de waarheid der belofte ondervinden: *die naar mij hoort, zal zeker wonen en gerust zijn van de vreeze des kwaads*; (1) hoeveel hangt er dan voor ons van af, dat wij toezien *hoe* wij hooren! En daarbij nog eens

Wij zullen ook over ons hooren van dat woord geoordeeld worden.

In den grooten dag der vergelding, als Christus komt, om ons rekenschap af te vragen van hetgeen door ons gedaan of nagelaten is, dan zal het ook ter onzer verantwoording liggen, niet alleen *of* wij Gods woord hebben gehoord, maar ook *hoe*, met welke gezindheid en welke gevolgen wij het hebben gehoord. Dan zullen wij naar datzelfde woord van God, dat ons hier gepredikt wordt, geoordeeld worden. Dan zal het er op aankomen, wat uitwerking die prediking op ons heeft gehad.

(1) Spreuk. 1: 33.

Hier blijft de vrucht dier prediking vaak voor anderen onbekend, maar dan zal het blijken, of wij tot onze behoudenis, dan of wij tot verzwaring van ons oordeel hebben gehoord. En hoe ras welligt is die beslissing voor ons daar! O, dat wij het wel bedenken, elke prediking van het Evangelie kan voor ons de laatste zijn. Zoo wij dan op zoo groote zaligheid geen acht hebben gegeven, hoe zouden wij dan kunnen ontvlieden? Neen, dan hebben wij Gods genade te vergeefs ontvangen; dan is het te vergeefs dat de liefderijke Zaligmaker zoo lang bij ons aan de deur stond en klopte; te vergeefs, dat wij van zijnentwege zoo menigmaal gebeden werden: *laat u met God verzoenen!* En ware het maar te vergeefs! Maar dan gaan wij in de ontzaggelijke eeuwigheid der vergelding over. Hoe zal het ons dan zijn, als wij staan zullen voor den rechterstoel van Hem, door wien God tot ons sprak? Hoe zullen wij dan vrijmoedigheid voor Hem hebben, neen, hoe zullen wij dan beven en sidderen, als na de stem zijner genade zoo menigmaal, maar vruchteloos gehoord

te hebben, zijn ontzaggelijk woord: *geef rekenschap!* ons in de ooren hooren klinken! Ach, onze verantwoording hoe veel zwaarder, ons lot hoe veel schrikkelijker zou het dan zijn, dan dat van den Heiden, die nooit de stem des Evangelies hoorde! En daarom, o mijne waarde mede-christenen, gevoelen wij het gewigt van die gedachte! Daarom hooren wij elke prediking des woords alsof zij voor ons de laatste ware! Daarom zien wij toe, dat wij *hier* alzo hooren, als wij dan, in het uur onzes doods, op den dag van Christus wederkomst, wenschen zullen gedaan te hebben!

III.

Waarvoor wij ons te wachten, waarop ons toe te leggen hebben, om op de *regte wijze* Gods woord te hooren.

Mij dunkt gij zijt reeds genoeg overtuigd van hetgeen ik u herinnerde, van hoe veel belang het is, dat wij Gods woord op de *regte wijze* hooren. Gij zult dan nu ook gaarne u

herinnerd zien, *hoe* wij dan hooren moeten. En daarom ga ik u thans, ten derde voordragen, waarvoor wij ons dan te wachten, waarop ons toe te leggen hebben, om op *de regte wijze* Gods woord te hooren. Laat ons dan in eenige bijzonderheden nagaan, hoe wij verkeeren moeten *vóór*, hoe *onder*, en hoe *na* het hooren der Evangelieprediking.

Hoe behooren wij dan te verkeeren vóór het hooren der Evangelieprediking?

De vraag verwondere u niet! Zij zal misschien vreemd voorkomen aan menigeen, die nog nooit geweten heeft, dat er *vóór* het hooren van Gods woord ook iets te verrigten zij; die daaraan niet denken, voor dat het luiden of het slaan der klok hen uit hunne woning roept, of die dan nog zich zoo wikkelen in bezigheden, dat zij het bedehuis niet binnentreden, voor dat de Godsdienst reeds is aangevangen. Maar, denk er slechts een oogenblik op na, zou het in waarheid niet nuttig en noodig zijn, dat men zich voor eene zoo

gewichtige zaak, als het hooren der Evangelieprediking, vooraf behoorlijk voorbereide? Moet niet de landman, voor dat hij zijn zaad in den akker strooit, denzelven door bemesting en beploeging toebereiden, om het zaad wèl te ontvangen? En zou ons dan geene voorbereiding noodig zijn, om Gods woord wèl en met vrucht te ontvangen? Bij alles, wat wij gewigtigs ondernemen, heeft er, zoo wij wijs zijn, vooraf overleg en nadenken plaats. En zouden wij dan niet vooraf overleggen, hoe wij ons schikken zullen tot het allergewigtigste werk van de Godsdienst? Heeft niet de leeraar doorgaans langen tijd van voorbereiding noodig, om wèl te kunnen spreken; en zouden wij dan niet eenige oogenblikken noodig hebben, om wèl te kunnen hooren?

Vraat gij dan waarin die voorbereiding zij gelegen? Zij bestaat

1. Vooreerst daarin, dat men alle zijne zaken, zoo veel mogelijk, zoo inrigte, dat men gereed zij om op den bepaalden tijd de Godsdienst bij te wonen. Zoekt dan vóór dien

tijd, door vlijt en overleg, uwe dagelijksche werkzaamheden te hebben afgedaan! Staakt dan op den dag des Heeren, uwe koopmanschap! Sluit dan uwen winkel! Geeft dan uzelf en de uwen zoo veel mogelijk tijd en rust, om u te kunnen bezig houden met de hoofdzaak, waaraan de dag des Heeren, en onze gemeenschappelijke zamenkomst is toegewijd! Als men dan zich nog bezig houdt met vermoeijende bezigheid, die op den vorigen dag had kunnen worden afgedaan; als men dan nog, door zich in aardse zorg te wikkelen, door afleidenden handel, bedrijf of gesprek, zijne ziel verstrooit; als men dan zoo laat zijne slaapstede verlaat, dat men nauwelijks ontwaakt en gereed is, als de Godsdienst begint; als men dan zoo ontijdig zijnen maaltijd houdt, of dien zoo uitvoerig inrigt, dat men niet dan met gejaagdheid in het heiligdom verschijnen, niet dan met vadzigheid daar nederzitten kan; hoe zal men dan geschikt zijn Gods woord te hooren? Maar wèl dan hem, die de les van den wijzen Prediker behartigt:

bewaart uwen voet als gij ten huize Gods ingaat! (1)

2. Die voorbereiding bestaat ten anderen, daarin, dat men vooraf nadenke, welk een groot voorregt het is Gods woord te mogen hooren, en wat daarvan het oogmerk is. Hoe velen begeven zich ter kerke, zonder immer te denken *wat* zij daar doen of *waarom* zij dat doen: die het doen, alleen om dat men gewoon is dat te doen, gelijk men gewoon is zich te kleeden en te voeden; gelijk het dier, dat gedachteloos voortgaat op den weg, dien het gewoon is te gaan! Hoe ongeschikt zijn dezulken tot aandachtig en vruchtbaar hooren! Maar als wij elken dag des Heeren zagen aanbreken met de gedachte: thans mag ik weder het voorregt hebben van het woord der zaligheid te hooren, dat mij boven duizenden te beurte valt; thans wil God weder tot mij spreken en aan mijne verlichting, verbetering en vertroosting werken; thans mag ik mij daartoe weder met mijne medezondaren en medestervelingen vereenigen; als wij met zulke ge-

(1) Prediker IV: 17.

dachten vooraf ons bezig hielden , o hoe welgestemd zouden wij dan onze heiligdommen binnentreden !

3. Tot die voorbereiding brengen wij verder , zoowel , waar wij kiezen kunnen , eene verstandige keus van die Godsdienstoefeningen , welke ons het nuttigst kunnen zijn , als voorafgaand nadenken over het onderwerp , hetwelk zal behandeld worden. Menigmaal toch is ons dat vooraf bekend. Zoo is het doorgaans op onze christelijke feesten , bij de prediking der lijdensgeschiedenis van onzen Heer , bij de behandeling van den Catechismus , of andere vervolgstoffen door den leeraar gekozen. Kiezen wij dan , zoo wij ze niet allen bijwonen kunnen , datgene uit , wat meest , ik zeg niet naar onzen smaak , maar naar onze behoefte is berekend. Zouden wij , bij voorbeeld , als er gepredikt wordt over het gebod : *eert uwen vader en uwe moeder !* niet onze kinderen bij voorkeur daarin doen deelen ; of , als het gebod : *gij zult niet echtbreken !* wordt behandeld , alle echtgenooten daarbij wenschen ? Meenen wij echter niet te ligt ,

dat het te behandelen onderwerp voor ons van geene nuttigheid zou wezen. Wij hooren daarbij vaak, wat wij vooraf niet hadden vermoed. Wij hebben misschien de meeste behoefte aan hetgeen wij meenen gemakkelijkst te kunnen ontberen. En vooral, als men het onderwerp, waarover men hooren zal, vooraf in zijnen Bijbel naleest, er bij zichzelf over nadenkt of met anderen over spreekt, hoe veel meer gemeenzaam zal men daardoor reeds met het te behandelen onderwerp zijn, en met hoe veel meer gemak en aandacht zal het worden aangehoord!

4. En bij dat alles, wie zal tot die voorbereiding vooral niet rekenen, het biddend opzien tot God om zijnen zegen; om zijnen zegen voor den leeraar niet alleen, maar ook om zijnen zegen voor ons zelve? O, dat te verzuimen, het is onze geheele afhankelijkheid van God te vergeten. Daarvan slechts den schijn aan te nemen; gelijk sommigen, bij het nederzitten, voor eenige oogenblikken eene biddende houding te vertoonen, maar intuschen op ijdele of zondige dingen te peinzen

of rond te zien wat rondom ons gebeurt; het is nog erger, het is oneerbiedigheid en huichelarij. Maar als bij het opgaan en nederzitten onze stille en hartelijke bede is, dat God ons verstand en hart opene, dat Hij door zijnen Geest in ons werke, door het onderwijs van zijn woord ons verlichte, bestiere en heilige, als zoo de taal van den heiligen dichter in onze harten is: *HEER, maak mij uwe wegen bekend; leer mij uwe paden! Leid mij in uwe waarheid, en leer mij! Ontdek mijne oogen, dat ik aanschouwe de wonderen van uwe wet! Leer mij uw welbehagen doen, want gij zijt mijn God; uw goede Geest geleide mij in een effen land* (1); o dan mogen wij op zijnen zegen hopen. En zoo dan ons voorbereidende, wordt ons hart meer ledig van aardse zorgen en bekommelingen, met meer liefde voor God en zijn woord vervuld, meer vatbaar en open voor deszelfs heilzame kracht, meer eene goede en wel toebereide aarde, in welke het zaad des woords wortelen schieten en vruchten dragen kan.

(1) Ps. XXV: 4, 5. CXIX: 18. CXLIII: 10.

*Maar hoe behooren wij dan te ver-
keeren bij en onder het hooren
der prediking zelve?*

Dit verdient vooral onze behartiging, want wat nut zou het ons geven, zoo wij slechts met ons ligchaam onder het gehoor geweest, met ons oor slechts klanken opgevangen hadden, zonder wezenlijk en op de regte wijze gehoord te hebben?

1. Allernoodigst is dan, vooreerst, dat wij *aandachtig* en *opmerkzaam* hooren. Wie gevoelt dit niet terstond? Wie is Hij toch, die daar tot ons spreekt? Hoe gewigtig zijn de zaken, die ons daar worden voorgedragen; van welk een aanbelang voor ons; hoe waardig om met de meest gespannen aandacht door ons gehoord te worden! En die zaken, zijn zij niet van dien aard, dat er, veel meer dan bij eenig ander onderwerp, aandacht en inspanning bij noodig is, om ze goed en geregeld te verstaan? Immers, zijn zij niet van eenen bovenzinnelijken, geestelijken aard, God en Christus, de onzigtbare en toeko-

mende wereld, onze geestelijke en eeuwige aangelegenheden? Met eene verstrooide en afgetrokkene ziel, hoe zullen wij ze dan kunnen begrijpen? Hoe in ons geheugen bewaren? Hoe er nut mede te doen? Zal *hij* dat, die zich daarbij aan loomheid en slaapzucht overgeeft? Zal *hij* dat, die daarbij vervuld is met gedachten en voorstellingen, geheel vreemd van den inhoud der prediking; wiens ziel daarbij wijd en zijd ronddoelt, om alleen zich bezig te houden met de zaken van zijn beroep, met de kleeding en houding van zijne medemenschen, met de bedrijven, genietingen en zorgen der aarde? Zal *hij* dat, nog eens, die ja onder het *toepasselijk* gedeelte der leerrede opmerkzaam wordt, maar aan de *verklaring* van Gods woord zijne aandacht onttrekt; als ware niet die verklaring de grond, waarop het volgende moet worden gebouwd, en zonder welk het volgende niet verstaan kan worden? Neen, zoo te hooren is geen hooren. Het oor heeft daarbij slechts klinken, de ziel geene zaken ontvangen. De krachtigste welsprekendheid bezigt daar te

vergeefs haar vermogen. Neen, wij moeten zoeken te verstaan hetgene wij hooren. De vermogens van den inwendigen mensch moeten daarbij in werking komen. Tegen afleiding en verstrooijing van gedachten moeten wij waken. Op het geheel der leerrede moeten wij onze aandacht vestigen, ook op de zamenhang van den tekst, op de opgave van het onderwerp, vooral op de verdeeling der leerrede, waardoor men als den sleutel in handen heeft tot regt verstand der volgende deelen.

2. Wie goed en nuttig wil hooren, ten tweede, die moet met ware *belangstelling* in den inhoud der prediking hooren, dien moet het waarlijk te doen zijn om *geleerd en gesticht* te worden. Hoe velen, die aan dit hoofddoel bijkans geheel niet denken! Zij zitten daar aandachtig neder, maar alleen om den persoon, die spreekt, en de wijze, waarop hij spreekt; om den gang zijner rede, de inrigting van zijnen stijl, de wijze zijner uitvoering na te gaan; om die als kunstregters aan hunne beoordeeling te onderwerpen; om

een uur van uitspanning bij hem door te brengen; niet om het gewigt der zaken, die door hem worden voorgedragen. Eene zuivere taal, een wegslepemde stijl, verrassende wendingen, een bevallig talent, dat slechts is het wat zij verlangen. Kunnen zij bij het eindigen van de Godsdienst zeggen: die redenaar is wel-sprekend; hoe schoon heeft hij gepredikt! dan zijn zij voldaan. Maar naar mate dat ontbreekt, drukken zij door woorden en gelaat te openlijker hunne afkeuring uit: en vaak is eene enkele vergissing van den prediker, een enkel naar hunne schatting min kiesch of kwalijk gekozen woord, dat zij gretig hebben opgevangen, genoeg om ook over de anders nuttigste rede een ongunstig oordeel te vellen, en het nut, dat zij bij anderen kon stichten, te belemmeren. Wie zal het ontkennen, dat men ook aan den uiterlijken vorm waarde, groote waarde hechten mag? Eene ordelijke en zuivere, duidelijke en krachtige voordragt, hoe verre is zij boven eene onordelijke en duistere, platte en wanvoegelijke te verkiezen! Ja, de waardigheid der Evangelieleer ver-

eischt, dat zij ook op eene waardige wijze worde voorgedragen. Maar dat is daarom het wezen en de hoofdzaak niet. Neen, verwarren wij niet het middel met het doel. Stellen wij den prediker van dat Evangelie, dat tot ons van God en Christus, van onze bestemming en verbastering, van matigheid, regtvaardigheid en het toekomend oordeel spreekt, dat ons den raad van God tot onze zaligheid verkondigt, niet met den tooneelspeler en toonkunstenaar gelijk! Neen, niet om aan oog en oor voldoening te geven; niet om onze verbeelding te streelen; niet om eenige genoegelijke oogenblikken te slijten, maar om *geleerd en gesterkt* te worden; maar om te hooren hoe wij hier getroost en heilig leven en eenmaal zalig sterven kunnen; dat moet het hoofddoel zijn waarmede wij de prediking hooren.

3. Zoo moeten wij dan ook *onbevooroordeeld* hooren. Niet zelden is men vooringenomen tegen den leeraar, die spreekt. Men heeft reeds vooraf en dat veelal op inblazing van anderen, een kwaad vermoee-

den tegen hem of zijne predikatie opgevat. Bij den een is hij niet bekwaam, bij den anderen niet regtzinnig, bij een' derde niet godvruchtig genoeg; bij den een is zijne predikwijze niet genoeg, bij den ander al te Evangelisch; bij den een dringt hij te veel, bij den ander te weinig op deugd en heiligheid aan. Zoo hoort men hem met vooringenomenheid; scherp geeft men acht op al wat hij zegt; men weegt en zift ieder zijner woorden; en verdacht blijft hij en afgekeurd, zoo hij slechts eene andere wijze van voorstelling, eene andere uitlegging van een' bijbeltekst dan men van dezen of geenen hoorde, of waaraan men gewoon is, volgt; zoo hij slechts deze of die uitdrukking al of niet gebruikt, dit of dat bewijs niet aanvoert, deze of die waarheid niet altijd met name noemt en drukt. Hoeden wij ons, wat ik u bidden mag, voor die jammerlijke vooringenomenheid! Ja, geen blind geloof wordt van ons gevorderd, geen leeraar is op zichzelf onfeilbaar; gelijk Paulus aan de gemeente schreef: *als tot verstandigen spreek ik, oordeelt gij hetgeen*

ik zeg! (1) Zoo komt aan ieder lid der gemeente het regt tot eigen onderzoek toe; en gelijk hij in zijnen tijd met aandoening verklaarde van degenen, die het Evangelie van Christus wilden verkeeren, en nog zou verklaren: *al ware het ook dat wij, of een Engel uit den hemel u een Evangelie verkondigde buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt!* (2) Zoo moogt gij, ja moet gij alles verwerpen, wat afwijkt van de regel van Gods woord. Maar alleen, laat niet uw begrip of dat van anderen, niet de oudheid of nieuwhed, uwe maatstaf zijn! Oordeelt niet voorbarig of partijdig, niet dan op de grondigste bewijzen! Hoort gij iets dat u bedenking baart, zoekt daarvan in de eerste plaats opheldering bij dengenen, van wien gij het hoort! O, waar die vooringenomenheid huisvest in het hart, daar zoekt men slechts te veroordeelen en te berispen, en veroordeelt en berispt men vaak, wat bij onpartijdig onderzoek blijkt waar te zijn en goed. Daar verraadt men niet alleen gebrek aan nederig-

(1) 1 Cor. X: 15.

(2) Gal. I: 6-9

heid, zachtmoedigheid en waarheidliefde; oordeelt men niet alleen onbillijk en onmenschlievend, lasterende hetgeen men niet verstaat; maar berooft men ook zichzelf en anderen van het nut, dat men kon trekken. Dáár toch mist men het zoo noodig vertrouwen, daar wordt het gemoed toegesloten en de zegen geweerd; daar zuigt men vergif ook uit de edelste bloemen.

4. Maar vooral komt het er dan op aan, dat wij *met toepassing op ons zelven* hooren. Onder zoo veel, dat de bedoelde uitwerking der Evangelieprediking bij ons belemmert of verijdelt, is niet het minste, dat men, bij het gehoor des woords, meer aan anderen dan aan zich zelven denkt. Is het niet zoo, lezer? Gereed en haastig is men vaak om op anderen eene partijdige, maar onwillig en traag om op zich zelven eene toepassing te maken. Daar wordt van den Christelijken leerstoel eene ondeugd bestraft, en weldra plaatst men zich den broeder of de zuster voor den geest, die, naar onze schatting, die bestraffing verdient; maar vergeet te

gelijk te vragen, of wij ook zelve mank gaan aan dat zelfde euvel. Daar wordt een gewigtige pligt ons ingescherpt, en, terwijl men gereed is met de verklaring: zietdaar eene nuttige les voor hem of voor haar! wordt het onderzoek verzuimd, of wij ook zelve nog die herinnering behoeven. Niet alzoo, mijn broeder of zuster, de les van onzen Heer vergeten: *oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt!* (1) Maar gedurig onder de prediking van Gods woord te denken: God spreekt daardoor ook tot *mij*; ook *ik* heb belang bij hetgeen daar gesproken wordt; onder de voorstelling van onzen pligt en onze roeping, onder de waarschuwingen en opwekkingen die wij hooren, ons zelve af te vragen: geldt dat ook *mij*? ben ook *ik* die man, die vrouw? wat kan ik er uit leeren? hoe heb ik mij dan te gedragen? wat staat mij dan te wachten? zoo telkens op ons zelve te zien, ook bij onaangename en vernederende waarheden ons zelve te beproeven; dat is de weg om ons zelve te leeren

(1) Matth. VII: 1—5.

kennen, om te ontdekken wat ons nog ontbreekt, en om alzoo van het gehoorde het meeste nut te trekken.

5. En zoo, eindelijk, moeten wij dan met *zachtmoedigheid, nederigheid en leergierigheid* hooren. Als men meent reeds geleerd en wijs genoeg te zijn en zelfs alles veel beter te weten; als hoogmoed en waanwijsheid ons beheerscht; hoe zal men zich dan willen laten onderwijzen en bestieren? Maar als wij, gelijk Jakobus zegt, *met zachtmoedigheid ontvangen het woord, dat in ons wordt geplant* (1), als wij, gelijk de Zaligmaker, om in zijn Koningrijk in te gaan, vordert, *het woord des Koningrijks willen aannemen gelijk een kind*; (2) als het ons slechts om waarheid te doen is en wij deze willen aannemen, al strijdt zij ook nog zoo zeer met onze vorige begrippen en al overtreft zij ook nog zoo hoog ons eindig verstand; als de overtuiging ons bezielt, dat voor de stem van God en Christus alle andere stemmen zwijgen moeten; o dan zullen wij hooren met een

(1) Jak. I: 21.

(2) Marc. X: 15.

open oor en toegenegen hart; dan zullen wij hem, die ons vermaant en bestraft, er zelfs voor liefhebben en danken; dan zullen zijne woorden bij ons ingang vinden.

En wat staat ons dan nog te behartigen na het hooren van het woord?

Ook dit verdient onze zorgvuldige behartiging. Immers, wij gevoelen het van zelf, daarmede kan het niet zijn afgedaan, dat wij slechts hebben *gehoord*. Velen stellen zich wel daarmede te vrede, dat zij hunnen gewonen kerkgang hebben gedaan; maar wat is dit anders, dan dat een kranke zich er mede te vreden stelde, dat hij zich een geneesmiddel had hooren aanprijzen, zonder dat geneesmiddel zelf te gebruiken? Neen, wij moeten dan

1. Over het gehoorde *bij ons zelven nadenken*, en, zoo er gelegenheid is, er *met anderen over spreken*. Verzuimt men dit, is het dan te verwonderen, dat men op maandag naauwelijks meer weet wat men op zondag heeft gehoord? Gelukkig, die het

gehoorde zoo in zijn geheugen prent en , met Maria , in zijn hart bewaart , dat hij het zich , ook onder zijne bezigheden , gemakkelijk wederom te binnen brengt ! Gelukkig waar men onder zijne huisgenooten of vrienden gelegenheid heeft , en in plaats van met nietswaardige of ontstichtende gesprekken , in zijne gezelschappen zich gaarne bezig houdt , om het gehoorde met elkander te bespreken , en alzoo op nieuw elkander te onderwijzen en te stichten ! Gelukkig daarbij , waar men lust en gelegenheid heeft , om ook aan hen , die niet met de gemeente konden opgaan , van het gehoorde mede te deelen , en hun gemis daardoor eenigermate te vergoeden .

2. Maar dat wij ons dan ook zorgvuldig *wachten voor alles , wat de ontvangene indrukken bij ons zou kunnen wegnemen* . Wat wordt er ook van het beste zaad , dat in den akker wordt gestrooid , indien het weldra weder wordt vertrapt of verstikt ? Wat baat ook het krachtigste geneesmiddel , indien daaraan , door een te spoedig opgevolgd gebruik van spijs , alle kracht wordt benomen ?

En wat zal het zaad des Goddelijken woords, wat zal dat geneesmiddel onzer zielen, ons baten, zoo wij, het heiligdom verlatende, de verstrooiing weder opzoeken, de verzoeking weder in den mond loopen, en zoo de goede voornemens weder versmoren, die in onze harten rijpten, en den indruk weder uitwischen, dien het woord des levenden Gods op ons maakte? Ach, ongelukkig de mensch, die, hoe aandachtig hij ook hoorde, zoodra de Godsdienst is geëindigd, en hij huiswaarts is gekeerd, aanstonds weder zijne gansche ziel laat innemen door hetgeen hij aldaar hoort en ziet; of tot verstrooiend, zoo niet zondig, vermaak zich begeeft; of zijn tijd laat rooven en zijn hart laat aftrekken door het geven en ontvangen van bezoeken, waar men alleen over het nieuws van den dag, over aardsche belangen, welligt over beuzelingen, maar niet over het gehoorde, op zijn hoogst over de mindere of meerdere talrijkheid der vergadering, over degenen, die men daar zag of sprak, over zijne meerdere of mindere volaantheid over de gehoorde rede, over den

leeraar, om dien op te hemelen of te bevit-
ten, spreekt! Ach, daar gaat de indruk van
Gods woord verloren, misschien onherstelbaar
verloren! Het zaad, dat de hemelsche liefde
in onze harten deed strooijen, en waaruit
vrucht ten eeuwigen leven kon rijpen, wordt
er door de vogelen des hemels weggenomen,
door wandelaars vertrapt, of onder doornen en
distelen verstikt!

3. En zoo komt dan, eindelijk, alles
hierop aan, dat wij het gehoorde *in beoefe-
ning brengen*. O hoe velen, die meenen
hunne taak reeds wel volbragt te hebben,
wanneer zij eens of meermalen de Godsdienst
hebben bijgewoond! Hoe velen, die daar met
oplettendheid hooren, het gehoorde goedkeu-
ren en prijzen, maar hij wie het *doen* geheel
ontbreekt! Hoe velen, die dat voor ware en
de begeerlijkste stichting houden, als hun ge-
voel werd opgewekt, hunne aandoeningen wer-
den gaande gemaakt, en, onder een roerend
voorstel, somtijds tranen aan hun oog ont-
vloeiden; hoe velen, die zich daarop alleen
geruststellen, en zichzelf voor te betere

Christenen houden, naarmate zij van de ondervinding daarvan meermalen kunnen spreken; maar zonder dat de gevolgen daarvan in hunnen handel en wandel blijkbaar worden! Zijt gij een van dezen, lezer? O zie toe dat gij met geene valsche overlegging u bedriegt! Ja! een groote zegen is het een opmerkzaam, nog grooter zegen daarbij een gevoelig hart te bezitten. Zonder dit zijn wij gelijk aan eene harde en stugge aarde, waarin het zaad niet wortelen kan. Maar ook dat is niet genoeg. Neen, vermeerdering van kennis of opgewektheid van gevoel is nog geene ware stichting. Daarmede wordt nog Gods doel met zijn woord niet bij ons bereikt, zoo het geen helderder inzien van hetgeen ons ontbreekt, geen ootmoedig berouw over onze zonde, geene dankbare erkentenis van Gods genade in Christus, geene goede voornemens en daden, geene vordering in geloof en godzaligheid, bij ons ten gevolge heeft. Door het hooren van dat woord moet de spotter eerbiedig, de losbandige ingetogen, de ontuchtige kuisch, de driftige zachtmoedig, de twistgierige vredelievend, de

onverzoenlijke vergevensgezind, de onregtvaardige naauwgezet, de hebzuchtige weldadig, de trage ijverig, de aardschgezinde hemelschgezind leeren worden. Daarop, daarop, Evangeliehoorder! komt het aan, zullen wij aan Gods doel beantwoorden, onze zielen behouden, en vatbaar worden voor dien hemel, waar alleen de reinen van harte kunnen zalig zijn. O met hoeveel nadruk wordt ons dat in datzelfde woord van God, dat wij mogen hooren, telkens voorgesteld! Toen eens zekere vrouw uit de schare, die den Heiland hoorde spreken, hem bewonderende, met geestdrift uitriep: *zalig de schoot die u gedragen heeft, en de borsten die gij hebt gezogen!* was het antwoord van den Heer: *ja, zalig zijn degenen, die het woord Gods hooren en datzelve bewaren!* (1) Hoe uitdrukkelijk en waarschuwend sprak Hij elders: *zoo gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zoo gij ze ook doet* (2)! *Niet een iegelijk, die tot mij zegt. Heere! Heere! zal ingaan in het Koninkrijk der Hemelen; maar die doet*

(1) Luc. XI: 27, 28.

(2) Joh. XIII: 17.

den wil des Vaders, die in de hemelen is (1). Wie den wil des Heeren geweten heeft, en niet gedaan zal hebben, zal met vele slagen geslagen worden (2). En herinnert u daarbij wat daarvan zijn Apostel met zooveel aandrang schrijft: zijt daders des woords, en niet alleen hoorders, uzelfven met valsche overlegging bedriegende. Want zoo iemand een hoorder is des woords, en niet een dader, die is een man gelijk, welke zijn aangeboren aangezigt bemerkt in eenen spiegel. Want hij heeft zichzelfven bemerkt, en is weggegaan, en heeft terstond vergeten hoedanig hij was. Maar die inziet in de volmaakte wet, die der vrijheid is, en daarbij blijft, deze, geen vergetelijk hoorder geworden zijnde, maar een dader des woords, deze zal gelukzalig zijn in dit zijn doen. Indien iemand onder u denkt dat hij godsdienstig is, en zijne tong niet in toom houdt, maar zijn hart verleidt, dezès godsdienst is ijdel. De zuivere en onbevleete godsdienst voor God

(1) Matth. VII: 21.

(2) Luc. XII: 47.

en den Vader is deze: weezen en weduwen bezoeken in hare verdrücking, en zichzelven onbesmet bewaren van de wereld (1). Ja, herinnert het u telkens, niet op *hooren*, *weten* en *gevoelen*, maar op *doen* komt het in het Christendom aan. Christelijke kennis en christelijk gevoel, het zijn schoone, veelbelovende bloesems; maar zonder echt christelijken zin en echt christelijke daden, bloesems zonder vrucht. *Buiten* het heiligdom moet het in ons spreken en handelen blijken, dat wij *in* hetzelfde, niet alleen wijzer, maar ook beter, meer tegen de beproevingen des levens gesterkt, meer tegen de verzoeking en gewapend zijn geworden. Dan alleen wordt Gods doel bij ons bereikt, en dragen wij vrucht. Maar is het ons niet daarom te doen, o met al ons hooren en lezen, met al ons kerkgaan, met al onze kennis, met al onze tranen, kunnen wij verloren gaan. Hoe zou dan, in de toekomst van Christus, dat woord, dat wij hier hoorden, maar niet opvolgden, tegen ons getuigen! Hoe zou het dan de bewoners van

(1) Jak. I: 22—27.

Ninivé, die op de prediking van Jona zich bekeerden, verdragelijker zijn dan ons in den dag des gerigts!

B E S L U I T.

Zoo heb ik de mij voorgestelde taak volbragt; u herinnerd, welk een pligt zoowel als voorregt het is, *dat* wij Gods woord hooren; van hoe veel gewigt het voor ons is *hoe* wij het hooren; en *waarvoor wij ons dan te wachten, waarop wij ons toe te leggen hebben*, om het op de regte wijze te hooren. Mogt het u niet te vergeefs herinnerd, maar ook deze opwekking door u met zachtmoedigheid ontvangen zijn! Mogt niemand daarbij gelijk zijn aan den man, die, in den spiegel ziende, en zijne vlekken ontdekkende, daarop henen gaat, en vergeet wie hij is! Waarlijk, mijne medeëvangeliëhoorders! dan zouden onze heiligdommen meer kweekscholen van Christelijke wijsheid, deugd en vertroosting, onze zamenkomsten in dezelve meer vruchtbaar wesen, ik zeg niet, in voorbijgaande aandoe-

ningen, maar in heilige en zalige werkzaamheden. Het staat nu aan u ook deze herinnering ter harte te nemen, zoo dikwijls God u de onschatbare gelegenheid geeft van zijn woord te hooren. Ei, ziet dan toe, hoe gij hoort! Ziet dan toe, dat gij hier zoo hoort, dat gij eens zonder verschrikking die stem mogt hooren, die u voor den regterstoel van Christus roepen zal! Ongelukkigen dan, die daaraan niet denken, daarover zich niet bekommeren; die weigeren Gods woord te hooren, of het alzo doen, dat het bij hen geene vruchten dragen kan! Beklagen wij die ongelukkigen met medelijdende liefde! Trachten wij, waar wij kunnen, met wijzen en liefderijken ernst, hen hun gemis te doen gevoelen, en aan hunne verbetering te werken! Gaan wij hen vooral door eigen voorbeeld voor! Heeren en vrouwen! Doet dat uwen onderhoorigen, en onthoudt hen de gelegenheid niet om in dat onderwijs te deelen, hetwelk zij, niet minder dan gij, behoeven. Ouders! doet dat uwen kinderen, prent hun van jongs af diepen eerbied in voor het woord van God; bedenkt,

dat hetgeen , waaraan gij in hunne jeugd hen gewent , hun naderhand eene hebbelijkheid wordt , en hoe gij daardoor in hunne harten een zaad helpt strooijen , hetwelk nog na uwen dood kan ontkiemen , en waarvoor zij u eens zegenen zullen. Dienstbaren ! maakt u elke gelegenheid ten nutte , om de Godsdienst bij te wonen en dat woord van God te hooren , dat ook u leert medeburgers van het Koninkrijk der hemelen te worden. Jonge lieden ! bedenkt dat daar voor u de hoogste wijsheid is te vinden , en hoe geoefend in volgende jaren , welke sieraden der maatschappij en gemeente gij worden kunt , indien gij daarin van jongs af u oefent. O hoe ver gevorderd hadden wij reeds kunnen zijn , indien wij immer , gelijk wij moesten en konden , hadden gehoord ! Wie , die dit leest , heeft zich over geene achteloosheid , verzuim en gebrek te beklagen ? Misschien valt hierop het oog van iemand , die met weemoed den verloop en verloren tijd gedenkt ; van iemand wien het geweten beschuldigt dat hij tot hiertoe niet , of niet wel hoorde ; en die daarover nu be-

rouw gevoelt, nu misschien denkt: het is voor mij thans te laat! Mijn onbekende broeder of zuster, hoe gelukkig is u die ontwaking! Ja, niet te diep genoeg kunt gij u over het verzuimde beklagen. Maar toont dan ook de opregtheid van uw berouw door een te getrouwer gebruik van de gelegenheid die God u nog geeft! Nog hoort gij de stem van God. Nog licht voor u de dag der genade en der zaligheid. Nog kunt gij, bij ware belangstelling en met Gods hulpe, anderen voorbij streven. Ei, ziet dan van nu aan te meer toe, hoe gij hoort! Bid den Heer ootmoedig, dat Hij u dat leere en geve! Verheugt u en weest dankbaar aan Hem, zoo dikwijls gij een opmerkzaam oor en een nadenkend hart moogt bezitten! Ik, die onbekend door dit geschrift tot u sprak, kan niet meer, dan het u voordragen; bij de grootheid en de ontferming van dien God, die in zijn woord tot ons spreekt, bij het belang, dat gij in uwe eigene volmaking en gelukzaligheid moet stellen, bij de verantwoording, die gij eens zult moeten doen, er u toe opwekken, en God bidden, dat Hij deze

mijne poging met zijnen zegen bekroone. Ik eindig daarom met de bede van den Apostel tot de mijne te maken, dat *de God onzes Heeren Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve den geest der wijsheid en der openbaring in zijne kennis; (namelijk) verlichte oogen uwes verstands, opdat gij moogt weten, welke de hope zij van zijne roeping, en welke de rijkdom zij der heerlijkheid van zijne erfenis in de heiligen; en welke de uitnemende grootheid zijner kracht zij, aan ons die gelooven, naar de werking der sterkte zijner magt!* (1)

(1) Eph. I: 17—19.